

VII Międzynarodowy Kongres Górnictwa Węgla Brunatnego Bełchatów, 11–13.04.2011

Ponad 320 specjalistów z całego świata związanych z górnictwem węgla brunatnego, 3 dni obrad, 66 wygłoszonych referatów i dziesiątki godzin pasjonujących dyskusji na temat najważniejszych osiągnięć naukowych i technicznych branży górnictwo-energetycznej – to efekt VII Międzynarodowego Kongresu Górnictwa Węgla Brunatnego w Bełchatowie.

Uczestnicy tegorocznego spotkania, odbywającego się pod hasłem *Rola i miejsce węgla brunatnego w światowej energetyce XXI wieku*, podczas trzydniowych obrad dyskutowali m.in. o nowoczesnych rozwiązaniach technologicznych w górnictwie, ochronie terenów złóż górniczych, technologii wychwytywania i magazynowania CO₂, a także o nowoczesnych rozwiązaniach konstrukcyjnych dotyczących

maszyn podstawowych oraz o rekultywacji i rewitalizacji obszarów pogórnicznych.

– Zajmujecie się Państwo dyscypliną, która jest mi szczególnie bliska. Czuję się jednym z Was. Wyjątkowość Waszego Kongresu w skali Polski, Europy i świata podkreślają jego goście: przedstawiciele rządu, ważnych ośrodków naukowych oraz branży górniczej i energetycznej z kraju i z zagranicy. Dzisiejsze spotkanie to najlepsza okazja do wymiany doświadczeń i utrwalenia współpracy – powiedział prof. Jerzy Buzek, przewodniczący Parlamentu Europejskiego, w przesłaniu do uczestników obrad.

Tegoroczny kongres po raz kolejny potwierdził, że węgiel brunatny zarówno w Polsce, jak i na świecie zajmuje istotne miejsce w rozwoju gospodarki, a polska energe-

Ryc. 1. Od lewej: Jacek Kaczorowski (prezes Zarządu PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.), Elżbieta Radziszewska (pełnomocnik rządu do spraw równego traktowania), Jolanta Chełmińska (wojewoda łódzki), Henryk Jacek Jezierski (główny geolog kraju)

tyka oparta na węglu powinna się stać jednym z filarów bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej.

– *Nasz kraj ma wielkie bogactwo. Tym niedocenionym w pełni bogactwem jest węgiel brunatny, którego udoku-*

mentowane zasoby powinny podlegać ochronie przed infrastrukturalną zabudową nie związaną z energetyką – mówił podczas zakończenia obrad Kazimierz Kozioł, dyrektor Oddziału Kopalnia Węgla Brunatnego *Bełchatów*, a zarazem prezes Oddziału Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa w *Bełchatowie*.

Podsumowaniem obrad jest uchwała z 14 wnioskami pokongresowymi. Trafi ona do wszystkich instytucji, które biorą udział w podejmowaniu decyzji związanych z górnictwem węgla brunatnego.

Uchwała VII Międzynarodowego Kongresu Górnictwa Węgla Brunatnego

VII Międzynarodowy Kongres Górnictwa Węgla Brunatnego odbył się w *Bełchatowie* w dniach 11–13 kwietnia 2011 r.

Organizatorami kongresu byli:

- ❑ PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.;
- ❑ PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.;
- ❑ PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.; Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego *Bełchatów*;
- ❑ Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa, Oddział w *Bełchatowie*;
- ❑ Wydział Górnictwa i Geoinżynierii Akademii Górniczo-Hutniczej im. St. Staszica w *Krakowie*;
- ❑ Wydział Geoinżynierii, Górnictwa i Geologii Politechniki Wrocławskiej;
- ❑ Politechnika Łódzka.

W kongresie uczestniczyło ok. 320 osób, w tym 63 z zagranicy, reprezentujących wyższe uczelnie i instytuty naukowo-badawcze, branżowe departamenty ministerstw zarządzających górnictwem i energetyką, koncerny paliwowo-energetyczne, kopalnie, elektrownie, elektrociepłownie,

Ryc. 2. Od lewej: prof. Tadeusz Słomka (prorektor AGH w *Krakowie*), Kazimierz Kozioł (dyrektor PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. – Oddział KWB *Bełchatów*), prof. Józef Dubiński (naczelný dyrektor GIG), Brian Ricketts (sekretarz generalny EURACOAL), Stanisław Żuk (prezes PPWB) i Jacek Kaczorowski (prezes Zarządu PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.). Obie fot. z archiwum KWB *Bełchatów*

przemysł maszyn i urządzeń oraz firmy i instytucje współpracujące z branżą węgla brunatnego i energetyki.

Hasło przewodnie obrad to *Rola i miejsce węgla brunatnego w światowej energetyce XXI wieku*.

Kongres kolejny raz potwierdził strategiczną rolę węgla brunatnego, jako paliwa energetycznego na dziś i w kilkudziesięcioletniej perspektywie, zarówno w Polsce, Unii Europejskiej, jak i na świecie.

Obecnie w Polsce i na świecie węgiel brunatny jest najtańszym paliwem do produkcji energii elektrycznej, a problem energii jest dzisiaj problemem globalnym.

Według prognozy specjalistów tendencja ta utrzyma się dłuższy czas, ponieważ inne paliwa energetyczne w dotychczas rozpoznanych złożach wyczerpią się, a nowe złoża występują w znacznie gorszych warunkach geologicznych.

66 referatów zgłoszonych i opublikowanych oraz przeprowadzona dyskusja w czasie obrad kongresu, nacechowana troską o rozwój branży górnictwa węgla brunatnego i energetyki na niej opartej, pozwoliły na sformułowanie i przyjęcie następujących generalnych wniosków, przedstawionych poniżej.

1. Nadrzędnym celem polityki surowcowej państwa powinno być zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego. Dziś światowa energetyka opiera się w 41% na węglu kamiennym i brunatnym. W 2030 r. udział ten ma się powiększyć aż do 44%. W tej sytuacji problem emisji CO₂ nie jest wyznacznikiem rozwoju górnictwa węglowego dla świata, tym bardziej więc nie może być hamulcem dla rozwoju górnictwa węgla brunatnego w naszym kraju.

2. Przesadnie ostrożne podejście UE do energetyki opartej na węglu brunatnym i kamiennym jest niesłuszne i krótkowzroczne oraz nie liczące się z dalekosiężnymi konsekwencjami gospodarczymi. Do dzisiaj nie ma przekonujących dowodów, że emisja CO₂ w ramach energetyki węglowej powoduje znaczące zmiany klimatu. Pomimo tego należy poszukiwać technologii ograniczających emisję CO₂ i innych gazów cieplarnianych.

3. Współtworząc strategię energetyczną UE do 2050 r., Polska szczególnie w okresie swej prezydentury może skutecznie wskazać znaczenie, jakie dla bezpieczeństwa energetycznego mają własne nieimportowane spoza unii zasoby surowcowe. Ponadto Polska powinna podjąć zdecydowane działania w rozmowach z Unią Europejską o roli węgla w europejskiej energetyce oraz w kwestii przydziału darmowych pozwoleń na emisję CO₂ dla polskich elektrowni od 2013 r., bądź też doprowadzić do przyjęcia ustaleń z UE, że równowartość kar, które nasz kraj musiałby ponieść w przypadku przekroczenia norm emisji CO₂, będzie wykorzystywał na finansowanie własnych badań i wdrożeń czystych technologii w energetyce zawodowej.

4. Polska energetyka oparta na węglu powinna się stać jednym z filarów bezpieczeństwa energetycznego UE. Rozwój górnictwa i energetyki opartej na rodzimych surowcach energetycznych, to dalszy rozwój kopalń i elektrowni oraz firm pracujących na rzecz tej branży, to dziesiątki tysięcy miejsc pracy, to polska racja stanu. W oczekiwaniu na wyniki światowych i własnych prac dotyczących metod wychwytywania i sekwestracji CO₂, pierwszym etapem w Polsce powinno być radykalne zwiększenie sprawności bloków energetycznych. W tym miejscu należy podkreślić, że tylko samo podniesienie sprawności elektrowni o 10% spowoduje spadek emisji CO₂ o blisko 25%,

to jest o tyle, ile nasz kraj zobowiązał się obniżyć emisję CO₂ (wg wymagań UE).

5. Ostatnie katastrofy w elektrowniach jądrowych Japonii uświadamiają skalę i rodzaje zagrożeń oraz ogrom kosztów, jakie trzeba ponieść w celu ograniczenia ich wpływu na życie i zdrowie ludzi. Polska energetyka powinna włączyć się w prace pilotażowe i przemysłowe na wzór budowanej w Elektrowni *Belchatów* instalacji do wychwytywania CO₂. Istnieje konieczność powołania krajowego centrum wdrażania czystych technologii węglowych, a koordynatorem w tym zakresie powinna być jednostka wyodrębniona w strukturze Ministerstwa Gospodarki.

6. W celu zachowania odpowiedniego bezpieczeństwa energetycznego Polska winna do 2030 r. wybudować ponad 30 tys. MW nowych mocy i mocy zmodernizowanych w starych blokach energetycznych, czyli średnio co 3 lata należy oddawać do eksploatacji nowoczesne elektrownie o łącznej mocy zainstalowanej porównywalnej z Elektrownią *Belchatów* o sprawności zbliżonej do 50%. Zadania tego nie da się jednak zrealizować bez budowy nowych kopalń węgla brunatnego w perspektywicznych rejonach (Legnica, Gubin, Złoczew, Rogoźno, Rawicz), a wprost przeciwnie, bez tych działań wydobywanie będzie spadać od 2022 r., z perspektywą likwidacji tej branży po 2040 r.

7. Udokumentowane zasoby węgla brunatnego wystarczą na ponad 300 lat.

Dla porównania obecne światowe zasoby gazu, ropy naftowej oraz uranu wystarczą na około 40 lat. Polska posiada ponad 150 rozpoznanych złóż i obszarów węglonośnych węgla brunatnego. Udokumentowano ponad 40 mld Mg surowca w złożach pewnych i ponad 60 mld Mg w zasobach oszacowanych. Nasz kraj ma wielkie bogactwo. Tym niedocenionym w pełni bogactwem jest węgiel brunatny, którego udokumentowane zasoby powinny podlegać ochronie przed infrastrukturalną zabudową niezwiązaną z energetyką.

8. Zaawansowane technologie rozwijają się w kierunku chemicznej przeróbki węgla na paliwa płynne i gazowe. Postęp prac nad tymi technologiami w Polsce jest jednak zbyt powolny. Technologia podziemnego zgazowania węgla (PZW) jest technologią badaną od kilkudziesięciu lat. Zastosowanie tej technologii na powszechną skalę umożliwiłoby budowę rozproszonego systemu zaopatrzenia w energię. Z racji posiadanych zasobów, kadry inżynierskiej i naukowej, dotychczasowych doświadczeń i potencjału badawczego Polska jest predysponowana do podjęcia roli lidera w tym zakresie w UE, ze wsparciem środków unijnych.

9. Działalność górnicza jest zdeterminowana lokalizacją występowania złóż kopalni. Dlatego też zabezpieczenie złóż kopalni powinno mieć odpowiedni priorytet w stosunku do innych form działalności gospodarczej. Niestety, ten oczywisty argument nie jest wystarczająco mocno wyartykułowany w przepisach prawa. Złoża węgla brunatnego powinny być ujęte w planach zagospodarowania przestrzennego oraz zabezpieczone do wykorzystania poprzez realizację planowanych przedsięwzięć jako inwestycje celu publicznego o znaczeniu krajowym. W celu stworzenia właściwych warunków rozwoju dla działalności górniczej trzeba zlikwidować bariery prawne w zakresie udostępniania nowych złóż oraz usprawnić procedury koncesyjne poprzez wyeliminowanie z ustaw zapisów stanowiących bariery w rozwoju górnictwa i ograniczenia

możliwości blokowania inwestycji przez gminy w sytuacji spełnienia przez przedsiębiorcę górniczego określonych wymogów prawnych.

10. Do rozwoju górnictwa węgla brunatnego konieczna jest współpraca i kontakty ponad granicami krajów i kontynentów. Grupy społeczne protestujące w kraju i na forum unijnym przeciwko propozycji zagospodarowania złóż węgla brunatnego myślą jedynie w perspektywie kilku najbliższych lat. Przykładem może być propozycja zagospodarowania złóż węgla brunatnego w rejonie Legnicy – największych w kraju i prawdopodobnie w Europie. Wydobywanie i produkcja energii elektrycznej z tych złóż można prowadzić przez około 200 lat. Tymczasem wszelkie działania na rzecz uruchomienia wydobywania w tym regionie są jak dotąd skutecznie blokowane. Nasi sąsiedzi Niemcy wydobywają 3 razy więcej węgla brunatnego niż Polska i już posiadają plany sięgające połowy XXI wieku. Dotyczy to również złoża w rejonie Gubina. Złoże to rozciąga się po obu stronach granicy. Polacy protestują, a kilka kilometrów za naszą granicą Niemcy z tej samej platformy złożowej wydobywają 57 mln ton/rok; tyle, ile obecnie wszystkie kopalnie węgla brunatnego w Polsce.

11. Uczestnicy kongresu postulują odbycie narodowej dyskusji nad stanem i perspektywą polskiego górnictwa, w tym węgla brunatnego. Należy powołać Radę Górniczą jako ciało doradcze przy Prezesie Rady Ministrów, złożoną z kompetentnych fachowców, dobrze znających branżę górniczą i rozumiejących polską rację stanu, związaną z zachowaniem i rozwojem eksploatacji własnych surowców energetycznych. Jako jedna z ostatnich w Polsce, branża górnicza jest wciąż uznawana na świecie za stojącą na najwyższym poziomie.

12. Potrzeby finansowe na przebudowę polskiej elektroenergetyki wg polityki unijnej, na rozbudowę i modernizację sieci przesyłowych dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego do 2030 r. są ogromne. W sektorze elektroenergetyki, górnictwa i sektorze ciepła, potrzeby te dochodzą do kwoty około 300 mld euro w okresie 20 lat. Mając na uwadze tak duże potrzeby finansowe konieczne jest, by w pierwszej kolejności opierać rozwój energetyki na rodzimych surowcach energetycznych oraz znanych i tanich technologiach wytwarzających energię elektryczną. Ta strategia umożliwi przebudowę krajowej energetyki i zapewni bezpieczeństwo energetyczne oraz rozwój polskich firm.

13. Górnictwo na świecie i w Polsce opanowało sposoby eksploatacji z maksymalnym ograniczeniem negatywnego wpływu na środowisko naturalne. Kopalnie korzystają z opinii instytucji naukowych, zajmujących się ochroną środowiska, a szczególnie rekultywacją gruntów pogórnicznych. Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych prowadzona jest przez kopalnie na najwyższym poziomie światowym, zapewniającym wykorzystanie przekazywanych terenów poeksploatacyjnych do produkcji rolnej, leśnej lub dla potrzeb rekreacji. Nierzadko zrehabilitowane tereny poeksploatacyjne są bardziej zróżnicowane przyrodniczo i krajobrazowo niż pierwotnie i mają również większą wartość dla samorządów w zakresie rozwoju bazy turystyczno-wypoczynkowej. Mimo tych dobrych wyników w obiegu informacyjnym kopalnie, a szczególnie kopalnie węgla brunatnego, pokazywane są jako „zdeprawowane tereny bez żadnej przyszłości na zagospodarowanie”. Dotychczasowy przekaz o górnictwie należy zmienić, informując społeczeństwo o działaniach podejmowanych

w zakresie rekultywacji i rewitalizacji terenów pogórnicznych w polskich i zagranicznych kopalniach. Niezbędne jest podjęcie działań polegających na właściwym przedstawianiu górnictwa i problematyki surowcowej w nauczaniu szkolnym, szerszym informowaniu o potrzebach surowcowych oraz roli górnictwa w rozwoju gospodarczym kraju i w tworzeniu nowych miejsc pracy.

Uchwała kongresowa powinna być jednym z dokumentów otwierających ogólnonarodową dyskusję nad stanem górnictwa i energetyki oraz stanowić materiał wyjściowy do opracowania długofalowych działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa surowcowego i energetycznego na I połowę XXI wieku. Winna przyczynić się przede wszystkim jednak do podjęcia przez władze państwowe optymalnych decyzji dla górnictwa węgla brunatnego i opartej na nim energetyki.

14. Uczestnicy kongresu chcą również zwrócić uwagę na obecnie funkcjonujące, hamujące rozwój gospodarki wielu krajów, praktyki przetargowe. Są to praktyki, które za podstawowe, a często wręcz jedyne kryterium rozstrzygające o wyniku przetargu, uznają najniższą cenę oferty, bez należytej oceny jej wartości. Takie podejście do zagadnienia, dyskredytuje nowe, lepsze i trwalsze wyroby, które przegrywają z nieco tańszymi, często jakościowo dużo gorszymi produktami, co z kolei wpływa negatywnie na postęp techniczny i rozwój wielu gałęzi przemysłu.

Kongres zobowiązuje komitet organizacyjny do rozpoznań technicznych uchwały i przekazania jej przedstawicielom administracji rządowej, parlamentarzystom, naukowym ośrodkom opiniotwórczym w celu wykorzystania jej w podejmowanych decyzjach.

Uchwałę należy również przesłać ogólnopolskim mediom, by była im pomocna do właściwego kształtowania świadomości na temat górnictwa wśród obywateli naszego kraju.

Kongres potwierdził potrzebę dalszych spotkań w celu ciągłej wymiany doświadczeń, poglądów i osiągnięć branży węgla brunatnego i energetyki.

Kongres jest doskonałą platformą budowy zrozumienia i korzystnych relacji między grupami zaangażowanymi w rozwój branży górniczo-energetycznej.

Zobowiązuje się w związku z tym Komitet Organizacyjny VII Międzynarodowego Kongresu Górnictwa Węgla Brunatnego do przeprowadzenia działań dla ustalenia miejsca, czasu i organizacji kolejnego kongresu.

Komisja Uchwał i Wniosków:

prof. dr hab. inż. Józef Dubiński – dyrektor naczelny GIG Katowice

Brian Ricketts – prezes EURACOAL (*The European Association for Coal and Lignite* – Europejskie Stowarzyszenie Węgla Kamiennego i Brunatnego)

prof. dr hab. inż. Wiesław Kozioł – AGH Kraków

prof. dr hab. inż. Zbigniew Kasztelewicz – AGH Kraków

mgr inż. Stanisław Żuk – prezes PPWB (Porozumienie Producentów Węgla Brunatnego)

mgr inż. Józef Limanówka – Komitet Organizacyjny VII Międzynarodowego Kongresu Górnictwa Węgla Brunatnego

Bełchatów, dnia 13.04.2011 r.

Anna Jabłońska & Małgorzata Starczyk